

Marcel Štefančič, jr.

VOJNA

Eseji o koncu sveta

Marcel Štefančič, jr.

VOJNA

Eseji o koncu sveta

UMco

Ljubljana 2022

VSE NAŠE
TRETJE SVETOVNE VOJNE

*Kako smo ponovno vzljubili atomsko
bombo in zakaj gledamo še en slabo
načrtovan konec sveta*

Leta 1962 se je dober mesec zdelo, da je človeštvo prišlo do tiste srečne točke, ko bo lahko gledalo vizualno najatraktivnejši, najimerzivnejši in najviralnejši spektakel – svoj lastni konec. Svoje lastno uničenje. Med 16. oktobrom in 20. novembrom se je obetal nekaj, kar bi preseгло lepoto bengalskega ognja, božičnega drevesa pred Belo hišo, nacionalnega ognjemeta in najdražjih holivudskih specialnih efektov, nekaj, kar so izmenično imenovali III. svetovna vojna, atomski holokavst, konec sveta, apokalipsa, oktobrska kriza, karibska kriza – in seveda kubanska raketna kriza.

Ko so Američani razvili fotke, ki jih je 14. oktobra 1962 nad Kubo posnelo ameriško izvidniško letalo, so namreč v grozi ugotovili, da so Sovjeti tam, na Kubi, na ameriškem dvorišču, skrivaj inštalirali 40 multimegatonskih jedrskih raket z dometom tisoč milj. Hitro so izračunali, da lahko vse te rakete, obrnjene proti Ameriki, v petih minutah pokončajo 80 milijonov Američanov, Ameriko pa spremenijo v deželo, v kateri bo lahko Hollywood do smrti snemal spektakle o postapokaliptičnih distopijah.

Razkritje, da je čisto zraven zrasla jedrska velesila, da je nacionalna varnost neposredno ogrožena in da so Američani na robu kolektivnega izumrtja, je v državi povzročilo preplah, histerijo, tesnobo, stres in apokaliptično napestost. Zato ne preseneča, da je kubanska raketna kriza postregla z vsemi najekstremnejšimi cinefilskimi scenariji. V Ameriki je na invazijo čakalo 250 tisoč vojakov, na Kubi skoraj pol milijona, ljudje so si delali zaloge, napovedovali so na milijone mrtvih. Predsednik John F. Kennedy je oznanil, da bo, če pride do kubanskega jedrskega napada na Ameriko, ukazal jedrski napad na Sovjetsko zvezo. Svet se je znašel pred III. svetovno vojno, pred atomsko apokalipso.

Ko so Sovjeti jedrske rakete na Kubi obrnili proti Ameriki, Američani pa svoje proti Kubi, so se odprla vrata pekla. Otroci so v šoli pisali spise na temo Moje življenje pred jedrskim holokavstom in se učili skrivanja pod šolsko klopjo, televizije so kazale zemljevid z vrisanimi mesti, po katerih bodo Rusi najprej udarili, ljudi pa so pripravljali na to, da življenje po signalu za začetek jedrske vojne traja le štiri minute. Vsi marinci so šli na morje, letala so bila ves čas v zraku, začelo se je odštevanje, svet je bil na robu živčnega zloma – in ja, vsi so čakali le še na signal. Sovjetske ladje so že plule proti Ameriki, a so se zadnji trenutek obrnile. »Sovjeti in Američani so si stali iz oči v oči, toda drugi je mežiknil,« kot je famozno dahnil Dean Rusk, ameriški zunanji minister. Pepsi-Cola je ta slogan – »The other fellow

just blinked« – potem uporabila v sloviti propagandni »vojni« s Coca-Colo.

Kubanska raketna kriza – trenutek, ko se je svet najbolj približal jedrski vojni – je bila kreativni vrhunec hladne vojne. Ne brez razloga: John F. Kennedy, kubanski predsednik Fidel Castro in sovjetski premier Nikita Hruščov so odigrali atomski poker. Castro je le mislil, da igra. Hruščov je blefiral – jedrskih raket ni imel namena uporabiti. Tja jih je poslal le iz taktičnih razlogov, ja, za strah – če bodo tam, bodo dali Američani Kubancem mir. Toda Hruščov ni vedel, da tudi Kennedy le blefira, ko je rekel, da bo šel tokrat do konca, pa naj stane, kar hoče – da bo torej napadel Kubo. Potreboval je le čas, da vidi, ali nemara tudi Hruščov zgolj blefira. Ko je ugotovil, da le blefira, je lahko nadaljeval svojo igro: Šel bom do konca! Ker je Hruščov mislil, da ima Kennedy v rokah poker, je rakete umaknil. In jih spokal nazaj domov. Kennedy pa je obljubil, da Kube ne bo napadel. Česar itak ni nameraval. Obenem pa je dal iz Turčije potihoma umakniti balistične rakete Jupiter, ki so bile obrnjene proti Sovjetski zvezi.

Zakaj se je zgodilo vse to? Zakaj je svet obtičal na robu jedrske vojne? Zakaj ga je preželo apokaliptično občutenje? Iz preprostega razloga: ker so Američani v grozi ugotovili, da se je Varšavski pakt čez noč razširil na njihovo dvorišče – do Kube.

Mar nismo na začetku februarja 2022 doživljali rimejka – ali pa reboota – kubanske raketne krize? Mar se ni prav

tedaj vrtel rimejk tega apokaliptičnega trilerja? Mar se ni z Ukrajino dogajalo nekaj takega, kar se je leta 1962 dogajalo s Kubo? Mar si niso vsi spet postavljali zelo podobnih vprašanj: ali bo Putinova vojska napadla Ukrajino? Ali Ukrajini grozi ruska invazija? Bosta obe strani – Putinova Rusija in Nato – uporabili jedrsko orožje? Bi lahko druga drugo »šokirali & zaprepadli«? Bi se lahko vse skupaj končalo s III. svetovno vojno? Nas čaka jedrska apokalipsa? Konec sveta? Kdo bo zmagal? Lahko sploh kdo zmagaja?

Kdo ve, smo si rekli, morda se bo vse skupaj končalo le s hudo zvišano stopnjo jedrskega alarma. A hej, kaj če bo kdo tedaj – sredi te napete, viralne, imerzivne igre živcev – po nesreči pritisnil na rdeči gumb?

Nič, III. svetovna vojna se je spet vrnila – kot volja in predstava. Vrnil pa se je tudi atomski poker. Američani in Nato so od Putina terjali, naj pusti Ukrajino pri miru, obenem pa tudi, naj vojsko umakne iz Abhazije, Južne Osetije in Kaliningrada. Če ne ... Rusi so od Nata v zameno terjali, naj svojo vojsko umakne iz vseh vzhodnoevropskih držav, obenem pa so hoteli zagotovilo, da Finska in Švedska ne bosta nikoli postali članici Nata. Če ne ... Nato je vpil: Ne napadite Ukrajine! Če ne ... Rusi so vpili: Vi neahajte napadati nas! Če ne ... In tako je Nato kopičil vojsko v vzhodni Evropi, Putin pa na meji z Ukrajino. Kdo je imel boljše karte? Kdo je boljši blefer? Kdo bo v ključnem trenutku »mežiknil«?

Toda situacija je bila zdaj obrnjena: leta 1962 so bili Američani tisti, ki so v grozi ugotovili, da se je Varšavski pakt

razširil do Kube, na njihovo dvorišče, »zdaj« pa so bili Rusi tisti, ki so – v nič manjši grozi – ugotovili, da se je Nato razširil na njihovo dvorišče, najprej v baltske dežele, zdaj pa še v Ukrajino. Ukrajina formalno sicer ni v Natu, a ji Nato to – tako kot Gruziji – že vse tja od leta 2008 obljublja. Sploh pa, Nato se je ves ta čas obnašal tako, kot da je že njegova članica.

Tako kot je bilo nemogoče zanikati, da se Rusija steguje proti Ukrajini, je bilo nemogoče zanikati, da se je Nato stegnil proti Rusiji. Namesto da bi Nato rekel, ne, brez panike, Ukrajine ne bomo včlanili v Nato, je ustvarjal vtis, da je Ukrajina že njegova – njegov bunker. Aneksija je uspela. Ukrajina je izgledala kot Natov Krim.

Ameriška vlada, nekateri evropski politiki in nekdanji Natovi poveljniki so Putinu zagrozili z »visoko ceno«, ki jo bo plačal, če se odloči za kakršnokoli agresijo na Ukrajino, pri čemer so retorično ustvarjali vtis, da je napad na Ukrajino že izvršeno dejstvo in da je vojna tako rekoč nujnost. Kar je bilo noro. Še bolj noro: strašne posledice svojih misli in fantazij so mirno, brezskrbno, napol patološko odmislili, pa čeravno so se vse vojne, v katerih sta se »voljno« združila Amerika in Nato (Afganistan, Libija, Sirija), končale katastrofalno.

William Burns, direktor Cie, ki je pred leti v Ukrajini podprla puč in nastavitev proameriškega voditelja, je – kot je poročal Spiegel – skrivaj obiskal nemškega kanclerja Olafa Scholza ter ga prepariral in hujskal. Putin na meji

z Ukrajino kopiči vojsko, taktične bojne enote, tanke, težko topništvo in drone! Putin izsiljuje Zahod! Ne spoštuje mednarodnega prava! Leta 2016 je zrežiral ameriške volitve! Toda nemška vlada menda ni pokazala kakšnega silnega veselja do vojne, še toliko bolj, ker so bili številni njeni člani prepričani, da ta brezglava širitev Nata in Evropske unije ni ravno najbolj smiselna in koristna, predvsem pa je »neprijazna« do Rusije.

Američani so še bolj pritisnili: v Bruselj so poslali Avril Haines, koordinatorko ameriških obveščevalnih služb, ki je pripravila in kurila ambasadorje Natovih članic, v Berlin pa svojega zunanjega ministra, Antonyja Blinkna, ki je skušal od Nemčije dobiti vsaj zagotovilo, da bo po Putinovem morebitnem napadu na Ukrajino odločno sodelovala pri izvajanju hudih sankcij. Recimo: Rusijo bi odklopili od plačilnega sistema SWIFT, s čimer bi jo odklopili od globalnega trga, preprečili bi delovanje že zgrajenega rusko-nemškega plinovoda Severni tok 2, ki poteka pod Baltskim morjem, ustavili bi dostavo mikročipov v Rusijo, ustavili bi dobave ruskega zemeljskega plina in nafte. Če seveda verjamete, da so Nemci, ki 55 odstotkov plina dobijo iz Rusije, komaj čakali, da sredi zime ostanejo brez nafte in zemeljskega plina.

So pa šli v ogenj mnenjski »voditelji«, konservativni komentarji, nekdanji operativci Cie, lobisti vojaškoindustrijskega kompleksa, poklicni jastrebi in mediji, jasno, posebej ameriški in nemški, ki so začeli podžigati in zažigati

vojno atmosfero: Putina so razglašali za »sovražnika, ne pa partnerja«, Nato, ki je Rusijo v zadnjih letih že kar lepo obkolil (na Poljsko in v baltske države je namestil tudi svoje bataljone, alias Battlegroups), so pozivali, naj »Ukrajini že vendar dostavi smrtonosno orožje,« opozarjali, da je konec »romantičnega pogleda na mednarodne odnose«, da je treba »vojsko spet jemati zares«, da je »čas za radikalno spremembo strategije«, da Evropa »ne sme položiti orožja«, da mora postati »geopolitična igralka« in da se »mora naučiti jezika sile«, od Zahoda terjali »diplomatsko, ekonomsko in posredno tudi vojaško konfrontacijo« s Putinom (ameriški senator Roger Wicker je že decembra 2021 terjal, da Amerika Rusijo napade z jedrskim orožjem), svarili, da dialog z njim ni mogoč, da »hoče prevlado v vsej Evropi«, da izkorišča »oslabiljenost« Evrope in »slabotnost« novega ameriškega predsednika, da počne to, kar je v tridesetih letih počel Hitler (najprej je leta 1936 podprl vojaški udar v Španiji, potem pa zlomil in zavzel Avstrijo, Češkoslovaško in Poljsko), da bi lahko Natove članice udaril iz Sredozemlja, s severnega Atlantika in Arktike, in da se lahko »spopad na latvijski vzhodni meji konča z napadom na Pariz«, pa četudi je bilo vsem povsem jasno, da Američani in Rusi že vse tja od razpada Sovjetske zveze kar tekmujejo, kdo bo na čelo Ukrajine postavil svojega človeka, in da nobena ruska vlada – niti avtorska, Putinova, niti demokratična, če jo bo Rusija kdaj dočakala – ne bi pustila, da se na njeno dvorišče, recimo na Ukrajino, nalepi Nato. Kot da je Nato

prinašalec in garant demokracije! Poglejte le na Poljsko. Ali na Madžarsko. In mar ni evropska delegacija prišla preverjat tudi stanja naše pravne države in demokracije?

Putin, mojster agitpropa in veteran specialnih psiholoških vojn, noče demokracije, a to je čas, ko jo tudi evropske avtokracije – od madžarske do poljske – demonizirajo, žagajo in zavračajo.

Kaj nas torej čaka, smo se spraševali: III. svetovna vojna? Omejena verzija III. svetovne vojne? Geopolitični pekkel? Strateško bombardiranje Rusije? Jedrska apokalipsa? Konec sveta? Dr. Strangelove? Nepredstavljivo? Vsekakor, absolutno, zagotovo: spomnite se le, kaj se je zgodilo, ko je Putin napadel in zavzel Krim, ki bi sicer verjetno postal Natovo oporišče – Ukrajinci so ga hoteli dobiti nazaj, zato so za predsednika izvolili komika, Volodimirja Zelenskega. Toda tistega komičnega olajšanja – comic reliefa – ni bilo.

Michael Anthony McFaul, nekdanji ameriški veleposlanik v Rusiji, je poudaril, da se Putin ne boji širitve Nata, temveč obstoja prozahodne demokracije v Ukrajini. To je kakopak tipično ameriško jastrebovsko razmišljanje: nad Putina gremo v imenu demokracije! Vse to počnemo v imenu varstva človekovih pravic! V imenu altruizma! Na tem »benignem« razmišljanju temelji politika preventivnega udarca, ki je pod srednjeveško taktirko malega Busha pripeljala do zavojevalskega napada na Irak, »kirurške operacije«, iz katere je potem – brez uporabe jedrskega orožja – skočila prava apokalipsa: na stotisoče ljudi je umrlo,

na milijone se jih je razselilo in preselilo, Bližnji vzhod je razneslo, družbe so razpadle, svet so preplavili begunci, nastala je Islamska država, džihadistični teroristi so začeli sejati strah in trepet, Zahod je preplavila harmagedonska mešanica paranoje, blazne konspirologije, ksenofobije, islamofobije, rasizma, antikomunistične histerije, novokomponiranega populizma, trumpizma in orbanizma, družba pa se je brutalizirala, radikalizirala in fašizirala. Ja, v nekem smislu je bilo konec sveta. Za premnoge dobesedno.

Joe Biden, zdaj ameriški predsednik, tedaj senator, je bil fen te vojne. In vseh vojn. Ni vojne, ki je ne bi ljubil. Podprl je bombardiranje Beograda ter ameriška napada na Afganistan in Irak. In tudi tej novi vojni se ne bi ravno kar tako odpovedal, saj bi lahko implementiral svoj slogan: »America is back!« Izgledati je hotel »resno«. Tough. Njegov sin Hunter je leta sedel v upravnem odboru ukrajinskega energetskega giganta Burisma – in dobival po 50 tisoč dolarjev na mesec. Nekateri so si rekli: No, zdaj bomo dobili vojno, da bo lahko oče vrnil uslugo! Ne preseneča, da v upravnem odboru Burisme zdaj sedi Joseph Cofer Black, nekdanji visoki uslužbenec Cie, direktor njenega protiterorističnega centra.

»Putin ni neumen, a tudi genij ni. Doslej je imel srečo. Sadam Husein je imel dolgo takšno srečo – vse do trenutka, ko so ga izvlekli iz pajkove luknje,« je že decembra na portalu revije Atlantic zapisal Tom Nichols, ameriški specialist za varnostna vprašanja in rusko-ameriške odnose.

Ko začnejo Američani za nekega voditelja govoriti, da je imel doslej srečo, pomeni, da je prišel čas za »zamenjavo režima«.

Nichols ni bil edini, ki je opozarjal, da bi lahko Rusi inscenirali in sfabricirali kak »incident«, alias operacijo »false-flag« (recimo sestrelitev ruskega letala), ki bi postala povod za napad na Ukrajino. A to ne bi bilo nič posebnega ali presenetljivega, še manj nezaslišanega ali šokantnega – sami Američani to počnejo že dobrih 120 let, vse tja od leta 1898, ko so ameriško-špansko vojno sprožile sfabricirane zgodbe o tem, da Španci – hladnokrvni, brezobzirni, animalični eksterminatorji – pobijajo kubanske dojenčke, masovno posiljujejo Kubanke, rušijo bolnišnice, zapirajo nune, cvrejo katoliške duhovnike, ujetnike pa mečejo morskim psom. S temi dezinformacijskimi in dezorientacijskimi zgodbami so prednjačili časopisi, ki so bili v lasti Williama Randolpha Hearsta. Ko mu je znameniti ilustrator Frederick Remington leta 1897 s Kube poslal telegram, da bi rad domov, ker ni nikjer nobenih znakov vojne, mu je odpisal: »Ti priskrbi ilustracije, jaz bom priskrbel vojno!«

Ameriški zunanji minister Antony Blinken je rekel. »Ko Rusi enkrat vstopijo v tvojo hišo, se jih težko znebiš.« V nasprotju z Američani, ki se jih nikoli ne znebiš. Never. Ever. V Nemčiji so še vedno parkirani. In spet so moralizirali. In spet so prodajali zgodbe o »demokraciji« in »svobodnem svetu«. Kot da ima Amerika po iraški katastrofi sploh še

kakšno moralno težo. In kot da ne izgleda le še kot karikatura božjega kompleksa, »manifestne usode« in Fukuyamove teze o koncu zgodovine.

Toda: mar nismo III. svetovne vojne doživeli že pred nekaj leti, ko je Nato presekal neodločnost Zgodovine in sklenil, da bo leta 2017 na evropske meje z Rusijo – v Latvijo, Litvo, Estonijo in na Poljsko – poslal štiri svoje bataljone? Rusija ima agresivne ozemeljske pretenzije, zato bi lahko baltskim deželam odgriznila kak »Krim«, so rekli – in ruska letala tudi stalno kršijo zračni prostor evropskih dežel, so dodali. Nato je morda skušal s svojo »norostjo« le testirati stopnjo Putinove »norosti«, toda po drugi strani so svarili: ko se bodo ti štirje večnacionalni bataljoni poravnali na evropsko-ruski meji, nas bo od III. svetovne vojne ločil le en mali – magari inscenirani – incident, recimo sestrelitev ruskega letala, ki bo kršilo estonski zračni prostor, ali pa trčenje ruskega bombnika in Natovega lovca. Mar ni III. svetovne vojne že malce prej »prerokoval« ruski premier Dmitrij Medvedjev? Mar ni Putin tedaj rekel, da je tako rekoč neizogibna? In mar ni jordanski kralj Abdulah prav tako tedaj rekel, da smo že sredi III. svetovne vojne?

Vprašamo se lahko le: kako, da se je vse to, kar se je nabiralo od iraške vojne, na koncu zvedlo na spopad med Natom in Rusijo? Ali natančneje: na spopad med Ameriko in Rusijo. Natovo igro, z utrjevanjem evropsko-ruske meje vred, namreč spet vodi Amerika, kraljica apokaliptičnih scenarijev – tako kot tedaj, ob zadnji III. svetovni vojni.

In tu je trik: Amerika je toliko časa drezala v Irak, Afganistan, Sirijo, Libijo, Pakistan, Jemen, Somalijo ipd., toliko časa je rinila v teroriste in islamiste, toliko časa je čistila Al Kaido in Islamsko državo, toliko časa je kurila histerijo geopolitične asimetrije, toliko časa je drgnila po zemljevidu, da se ji je na koncu – ko je enkrat spraskala in zradirala vse geopolitične plasti – prikazala prava sovražnica, prava antagonistka velike vojne proti terorju: Rusija. Kot da je iraško vojno – in sosledje kriznih momentov, ki so prišli z njo – sprožila le zato, da bi pripravila teren za spopad z Rusijo, svojo staro, hladnovojno, arhetipsko sovražnico. Kot da je svet destabilizirala zato, da bi se lažje udarila z Rusijo. Kot da je ves ta kaos ustvarila zato, da bi se lahko približala Rusiji, s katero ima neporavnane račune iz časa hladne vojne. Amerika hoče, da Rusija »razpade« pod njenimi pogoji, ne pa kar sama od sebe – kot Sovjetska zveza, ki je Ameriki s tem »ušla«. In ja, s tem je ušla tudi njeni kazni, njenemu svetopisemskemu maščevanju.

Amerika in Rusija, veliki hladnovojni rivali, ki še vedno sedita na tonah in tonah plutonija, sta se dejansko in »v živo« spopadli le v fikcijah – v filmih, stripih, serijah, romanih in Dylanovih štiklih. In ravno v tem je problem: realnost so posrkale fikcije. V romanu *2017: Vojna z Rusijo* (2017: *War with Russia*, 2016), ki ga je objavil general Richard Shirreff, se III. svetovna vojna začne zato, ker Rusija napade in okupira baltske dežele – Litvo, Latvijo in Estonijo. Ha!

Britanski general John Hackett, večkrat odlikovani prvak II. svetovne vojne, poveljnik padalske brigade, ki je slavno naskočila Arnhem, in nekdanji poveljnik severne armade Nata, je leta 1982 objavil politični triler Tretja svetovna vojna (*The Third World War: The Untold Story*), sicer huronski bestseller, v katerem se III. svetovna vojna – veliki obračun med Sovjetsko zvezo in Zahodom, med komunizmom in kapitalizmom – začne 4. avgusta 1985. Sovjeti že v prvem sunku prodrejo globoko v srednjo Evropo, na severu do Danske, na zahodu do Rotterdama, spopadi pa se prenesejo tudi na Bližnji in Daljni vzhod, v Srednjo Ameriko in Južno Afriko, celo v vesolje, kjer se z laserskimi žarki udarita Enterprise 101 in Sojuz 49.

»Bombe so na zemljo prinašale smrt in uničenje, letala so se po zraku razsuvala na koščke, ladje so se potapljale na morju, možje pa so se v njih raztreščili v kašo, scvrli ali pa utopili.« In konec ni srečen: Nato namreč uro po sovjetskem jedrskem napadu na Birmingham s štirimi jedrskimi izstrelki izbriše Minsk, z orjaškim Leninovim kipom vred.

Še več, ko je te III. svetovne vojne konec, se zgodi vse tisto, kar se je nekaj let kasneje tudi zares zgodilo: razpad Sovjetske zveze, ponovna združitev Nemčije, razpad Češkoslovaške, osamosvojitve Belorusije, baltskih republik – in Ukrajine. General Hackett, ki je svoj roman – sicer model za zombiada Svetovna vojna Z – napisal na podlagi računalniških preigravanj mogočih geopolitičnih scenarijev, je dobro »napovedal« prihodnost.

In zakaj je prišlo do III. svetovne vojne? Zakaj je prišlo do sodnega dne? Zakaj je stari svetovni red razpadel? Zaradi neznatnega, miniaturnega, malo znanega otočka – Slovenije!

»Sovjetska zveza je dolgo iskala priložnost, da bi postitovsko Jugoslavijo ponovno priključila Varšavskemu paktu. Ko so se začele razpoke v Jugoslaviji večati, zlasti med Slovenijo in zvezno vlado v Beogradu, je tako imenovani Komite za obrambo Jugoslavije, ki so ga financirali Sovjeti, nepremišljeno uprizoril neuspešen kazenski pohod na Slovenijo. Komite je poklical na pomoč Sovjete in priložnost je bila tu. Sovjetske vojaške enote so se v nekaj dneh spopadle z ameriškimi, ki so prišle iz Italije. Iz strahu pred posledicami, če bi se kriza izmaknila nadzoru, je hotel Washington vso stvar pomiriti in utišati, toda zaman – dokumentarni film, ki ga je na Zahod pretihotapil podjetni italijanski snemalec in na katerem se je videlo, kako ameriško orožje po Sloveniji uničuje sovjetske tanke, je obšel vse televizijske postaje sveta. Le malo gledalcev na Zahodu je sploh vedelo, kje leži Slovenija.«

Slovenija je odigrala Kubo, Slovenijo pa zdaj igra neki drug otoček – Ukrajina.

A to, da smo se zavrteli nazaj v hladno vojno, je vendarle logično: na oblasti so stari voditelji (Biden, Putin), ki ne morejo pozabiti hladne vojne – ki so obtičali v hladni vojni – ki imajo hladnovojni mentalni ustroj – ki hočejo še vedno dobiti hladno vojno. Tako kot hoče Rambo še vedno dobiti

vietnamsko vojno. »Bomo tokrat lahko zmagali,« sprašuje svojega nekdanjega poveljnika.

Hladna vojna je bila vojna, v kateri sta se žgala komunizem in kapitalizem. Sovjetska zveza je rekla: kapitalizem bo itak sam neizogibno propadel, zato se nikamor ne mudi. Le počakati je treba. Amerika je rekla ravno nasprotno: komunizem bo itak sam neizogibno propadel, zato se nikamor ne mudi. Le počakati je treba. In tako smo dobili hladno vojno, v kateri sta obe strani čakali, da druga neizogibno propade.

Ironija je kakopak v tem, da prava in direktna vojna med Ameriko in Rusijo ni izbruhnila v času hladne vojne, ko je bila prva država kapitalistična, druga pa komunistična, toda povsem mogoče je, da bo vojna med njima izbruhnila zdaj, ko sta obe kapitalistični. Kar pa je logično: ko se kapitalizem bori za preživetje, sproži velike vojne. In povsod – v vsakem grmu – vidi komuniste. Better Dead Than Red!

Ne, so na začetku februarja ponavljali Rusi, Američani in Nato, ni nam do III. svetovne vojne! Vse to počnemo zato, da bi jo preprečili! Pa kaj še – logiko dobro poznamo: s tem, ko bodo III. svetovno vojno skušali preprečiti, jo bodo prav povzročili. Morda se ne bi smeli tako truditi, da bi jo preprečili.

Imperialna širitev Nata in Evropske unije očitno res ni bila najboljša zamisel. Ali kot je poudarila pisateljica Eve Ottenberg (CounterPunch): »Bolje živeti brez Nata kot pa umreti za njegovo širitev.« Hladna vojna je temeljila na

predpostavki, da je komunizem tako nestabilen, da ga je treba odpraviti – svet le destabilizira. Toda zdaj, ko komunizma ni več, se je izkazalo, da ga odlično nadomešča kapitalizem, ki svet še kako destabilizira. Kapitalizem, ki se nihilistično utaplja v vse strašnejši ekonomski neenakosti, vse krutejši prekarizaciji delovne sile, vse brutalnejših kulturnih vojnah, vse bolj divjem kleščanju demokracije, vse očitnejši fašizaciji in vse hujših katastrofah (podnebne spremembe, pandemija), je tako nestabilen, kot je bil komunizem, ki pa je šel prej v nebesa.

Leta 1962 so vsi le blefirali. Apokalipso so odpovedali, Castro pa je obtičal med tremi ognji. Na eni strani je imel Hruščova, ki je zahteval sovjetizacijo Kube, na drugi Kennedyja, ki je zahteval jugoslavizacijo Kube, na tretji pa Cheja, ki je zahteval, da se Kuba poveže s Kitajsko – Sovjetska zveza in Jugoslavija sta se mu zdeli preveč kapitalistični. Ne da je Castra to kaj prida ganilo. V štirih letih so vsi trije odšli – Kennedyja in Cheja so ubili, Hruščova pa odstavili.

VRNITEV ZGODOVINE

*Kako so evropski avtokrati
z zaničevanjem demokracije,
vladavine prava in človekovih pravic
ustvarili moralni kontekst
za Putinov napad na Ukrajino*

V Možu iz Hollywooda, Tarantinovi epizodi Štirih sob (1995), neki tip stavi, da mu bo uspelo vžigalnik Zippo prižgati v vseh desetih zaporednih poskusih. Če mu to uspe, dobi avtomobil – če mu ne uspe, bo ob prst. Trik je seveda v tem, da mu vžigalnika ne uspe prižgati že v prvem poskusu – in prst mu avtomatično odsekajo. Takoj. Ja, nepričakovano. Brez besed. Šokantno. Tip ga izgubi v trenutku, ko mu ne uspe prižgati vžigalnika. Nobenega čakanja, nobenega zavlačevanja, nobenih pogajanj, nobenega šahiranja, nobenega mencanja, nobene diplomacije, nobenega stopnjevanja napetosti. In nobenega patetičnega omogočanja častnih umikov. In nobenih rešitev v zadnjem trenutku.

Putin je očitno videl ta film: ko so vsi pričakovali pogaanja in diplomacijo, zavlačevanje in šahiranje, mencanje in stopnjevanje napetosti, je napadel Ukrajino. Nepričakovano. Brez besed. Kot bi odsekal. In prsta ni bilo več. Šokantno? Ne, sploh ne. Predobro namreč poznamo tisto zoprno, nagajivo, hudobno logiko izpolnjevanja avtokratskih scenarijev: vedno si rečemo, joj, pa ja naš avtokrat ne bo